

ственности и наказания. К., 1987. 4. Уголовная ответственность и ее реализация в деятельности органов внутренних дел / Под ред. Н.И. Загородникова. М., 1987. 5. Сабанин С.Н. Некоторые вопросы освобождения от уголовной ответственности // В сб.: Вопросы совершенствования уголовно-правовых норм на современном этапе. Свердловск, 1986. 6. Кривоченко Л.Н. Освобождение от уголовной ответственности с применением мер общественного или административного воздействия. -Х., 1981. 7. Карпушин М.П., Курляндский В.И. Уголовная ответственность и состав преступления. М., 1974. 8. Баулин Ю.В. Обстоятельства, исключающие преступность деяния. -Х., 1990. 9. Брайнин Я.М. Уголовная ответственность и ее основание в советском уголовном праве. М., 1963. 10. Давыдов П.М., Мирский Д.Я. Прекращение уголовных дел в советском уголовном процессе. М., 1963. 11. Багрий-Шахматов Л.В. Уголовная ответственность и наказание. -Минск, 1976. 12. Загородников Н.И., Стручков Н.А. Направления изучения уголовного права. // Советское государство и право. 1981. № 7. 13. Дубинский А.Я. Прекращение уголовного дела в стадии предварительного расследования. К., 1975. 14. Уголовное право. Общая часть: Учебник для вузов. / Отв. ред. И.Я. Козаченко, З.А. Незнамова. М., 1998. 14. Истомин А.Ф. Общая часть уголовного права: Учебное пособие (альбом схем). М., 1998. 15. Российское уголовное право. Особенная часть. / Под ред. В.Н. Кудрявцева, А.В. Наумова. М., 1997. 16. Коржанский М.И. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник. К., 1998. 17. Кузнецова Н.Ф. Ответственность за приготовление к преступлению и покушение на преступление по советскому уголовному праву. М., 1958. 18. Паныко К.А. Добровольный отказ от преступления по советскому уголовному праву. Воронеж, 1975. 19. Уголовное право Украины. Общая часть. / Под ред. М.И. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тация. Х., 1998. 20. Бажанов М.И. Уголовное право Украины: Курс лекций. Днепропетровск, 1992. 21. Уголовное право России. Общая часть: Учебник / Отв. ред. Б.В. Здравомыслов. М., 1996. 22. Уголовное право. Общая часть: Учебник / Под ред. Н.И. Ветрова, Ю.И. Ляпунова. М., 1997. 23. Курс уголовного права. Общая часть. Том 1: Учение о преступлении. / Под ред. Н.Ф. Кузнецовой, И.М. Тяжковой. М., 1999. 24. Постановки Пленуму Верховного Суду України (1963 – 2000): Офіц. вид.: у 2 томах. Т.2. К., 2000. 25. Санталов А.И. Теоретические вопросы уголовной ответственности. Ленинград, 1982. 26. Ветров Н.И. Уголовное право. Особенная часть: Учебник для вузов. М., 2000.

Надійшла до редакції 01.02.2001

О.Ю.Салманова, викладач Нац. ун-ту внутр. справ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВТОІНСПЕКЦІЇ ОГЛЯДУ ВОДІВ НА СТАН СП'ЯНИННЯ

Стан справ із забезпеченням безпеки дорожнього руху в Україні залишається складним, незважаючи на те, що останнім часом спостерігається певне зменшення кількості дорожньо-транспортних пригод, у тому числі і з тяжкими наслідками. Зокрема, за останні п'ять років у ДІП в нашій країні загинуло 28,6 тис. і одержало поранення 201,2 тис. осіб. Продовжує турбувати проблема керування транспортними засобами у стані сп'яніння. Так, у 2000 р. з вини нетверезих водіїв вчинено близько 1,6 тис. дорожньо-транспортних пригод, в яких загинула 221 і поранено 2,1 тис. осіб [1].

У зв'язку з цим велика увага в органах внутрішніх справ має приділятися виявленню і припиненню фактів керування автотранспортом особами,

які перебувають у стані сп'яніння. Виконання цього завдання значною мірою залежить від забезпечення належного рівня технічного оснащення всіх служб і підрозділів міліції. Технічний арсенал Державтоінспекції, наприклад, постійно зростає і розширюється, включаючи сучасні засоби радіо- та провідникового зв'язку, телевізійні установки, апаратуру звуко- та відеозапису, кіно- і фотозйомки, інші види технічних засобів. Проте найбільше проблем на практиці створює використання працівниками ДАІ технічних засобів з метою визначення стану сп'яніння водіїв транспортних засобів.

Аналіз нормативно-правової бази, яка регламентує діяльність Державтоінспекції, свідчить про те, що в законодавчих і підзаконних нормативних актах практично відсутні положення, що прямо закріплювали б повноваження щодо застосування в контрольно-наглядовій діяльності ДАІ різних приладів, пристроїв, технічних систем. Зокрема, у чинному Положенні про Державну автомобільну інспекцію МВС України вказано лише на можливість використання «спеціальних технічних засобів для обстеження водіїв» (причому, навіть не зазначено, про яке обстеження йдеться). Настанова по дорожньо-патрульній службі ДАІ МВС України також лише загальними фразами визначає таку діяльність. Тому доцільно, на нашу думку, в законах «Про міліцію» [2] і «Про дорожній рух» [3], а також у Положенні про ДАІ МВС нормативно закріпити повноваження, загальні принципи і порядок застосування конкретних технічних засобів в контрольно-наглядовій діяльності Державтоінспекції.

Вивчення практики застосування працівниками Державтоінспекції адміністративного законодавства дозволяє стверджувати про поширеність фактів порушень ними закону, що виявляються, як правило, у неналежному оформленні матеріалів про адміністративні правопорушення, зокрема, про проведення огляду на стан сп'яніння. Це часто призводить до незаконного застосування штрафних санкцій, позбавлення водіїв права керування. З іншого боку, некваліфіковано проведений і неякісно оформлений огляд з метою встановлення стану сп'яніння водіїв є однією з причин, внаслідок яких деякі водії, об'єктивно винні у вчиненні правопорушення, відмовляються від пред'явлення та здачі посвідчення на право керування транспортним засобом, оскаржують дії працівників Державтоінспекції і, як наслідок, уникають заслуженої відповідальності. Адже підставою для останньої є сам факт керування транспортним засобом нетверезим водієм, який має бути зафіксовано у порядку, встановленому законодавством, а саме: належним чином оформленим документом про проведення огляду на стан сп'яніння [4, с. 47-48].

Процедура огляду, як і передбачено в ч.2 ст.266 КпАП України [5], визначена Міністерством внутрішніх справ, Міністерством охорони здоров'я та Міністерством юстиції України, які спільним наказом № 114/38/15-36-18 від 24 лютого 1995 року затвердили Інструкцію про порядок направлення громадян для огляду на стан сп'яніння в установи охорони здоров'я і проведення огляду з використанням технічних засобів (далі – Інструкція). Інструкція передбачає, що стан сп'яніння порушника встановлюється на підставі його огляду, який проводиться працівниками міліції з використанням індикаторної трубки «Контроль тверезості» або інших спеціальних технічних

засобів і (чи) працівниками медичних установ. В Інструкції нічого не сказано про право працівників Військової автомобільної інспекції проводити огляд водіїв і інших осіб, які керують транспортними засобами Збройних Сил України, щодо яких є достатні підстави вважати, що вони перебувають у стані сп'яніння. На нашу думку, вони також повинні бути наділені подібними повноваженнями, у зв'язку з чим п.1.1 зазначеної Інструкції необхідно доповнити відповідними положеннями.

Огляд для визначення стану сп'яніння проводиться в двох випадках: якщо у особи, що керує транспортним засобом, є ознаки сп'яніння, і щодо учасників дорожньо-транспортної пригоди, в результаті якої постраждали люди, незалежно від наявності ознак сп'яніння. В разі відсутності зазначених підстав (наприклад, з профілактичною метою чи в рамках якогось рейду або місячника із запобігання порушенням правил дорожнього руху тощо) проведення огляду не допускається. Зовнішні ознаки алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння визначено в Інструкції. Зокрема, про наявність алкогольного сп'яніння попередньо можуть свідчити запах алкоголю з рота особи, нестійкість її пози, порушення мови, виражене тремтіння пальців рук, різка зміна забарвлення шкіряного покриву обличчя, поведінка, що не відповідає обстановці, заява громадян про вживання водієм спиртних напоїв, а також зізнання в цьому самої особи. Попередній висновок про наявність наркотичного чи іншого сп'яніння (токсичного, під впливом сильнодіючих лікарських препаратів тощо) може бути зроблено, крім того, коли у особи звужені або дуже розширені зіниці, що майже не реагують на світло, сповільнені рухи чи відповіді на запитання, на тілі є численні сліди від ін'єкцій. Зазначені ознаки працівник міліції встановлює шляхом візуального спостереження за фізичним станом водія.

У випадках, коли особа підлягає огляду в обов'язковому порядку як учасник дорожньо-транспортної пригоди, в якій постраждали люди, наявність ознак сп'яніння не має значення, а сам огляд проводиться також відповідно до вимог Інструкції, але виключно в медичній установі.

Відповідно до п.1.5 Інструкції при проведенні огляду працівники охорони здоров'я та міліції зобов'язані діяти тактовно, не принижуючи честі та гідності особи, яку оглядають.

Проводити огляд особи для визначення стану сп'яніння із застосуванням індикаторної трубки «Контроль тверезості» мають право тільки працівники міліції. Перед застосуванням трубки повинна бути обов'язково перевірена її придатність. Забороняється використовувати трубку з механічними ушкодженнями, порушенням герметичності, якщо наповнювач має зелені вкраплення і пересипається по трубці, а також якщо минув гарантійний термін її використання.

Огляд водія з використанням індикаторної трубки «Контроль тверезості» проводиться тільки за його згодою, в разі відсутності такої згоди цей захід здійснюється в установах охорони здоров'я. Інструкція закріплює також положення про те, що огляд проводиться в присутності двох свідків. Разом з тим свідок, відповідно до ст. 272 КпАП, – це будь-яка особа, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, які підлягають установленню по даній

справі. Тобто в Інструкції неправильно визначено учасників огляду – мова в ній має йти не про свідків, а про понятих як незацікавлених в справі осіб, присутніх під час здійснення огляду, які своїми підписами засвідчують відповідність записів у протоколі виконаним діям. У зв'язку з цим до п.2.3 Інструкції, як видається, необхідно внести зміни, передбачивши присутність під час проведення огляду саме понятих.

Працівник міліції розкриває трубку після одержання згоди, безпосередньо перед застосуванням, у присутності особи, яку оглядають, та свідків (поятих). Після цього працівник надіває мундштук респіраторного балона на кінець трубки, що міститься ближче до реагенту, і пропонує особі, яку обстежують, взяти з упакування індивідуальний мундштук одноразового використання, надіти його на протилежний кінець трубки і продати її до повного заповнення згаданого балона. Якщо колір реагенту протягом 1-2 хвилин змінився з жовтого на зелений, то пробу на вміст пари алкоголю у видихнутому повітрі вважають позитивною; якщо ж зміни кольору реагенту не відбулося, то проба є негативною.

Результати огляду оформлюються протоколом огляду особи на стан сп'яніння, а також можуть бути зафіксовані в протоколі про адміністративне правопорушення, якщо в ньому передбачено відповідний розділ.

Протокол огляду водія з використанням індикаторної трубки «Контроль тверезості» є підставою для притягнення його до адміністративної відповідальності за керування транспортним засобом у стані сп'яніння лише в тому випадку, коли сам водій згоден з результатами огляду і не наполягає на його проведенні в медичній установі. У випадку, коли водій не погоджується з цими результатами, він в обов'язковому порядку направляється для огляду в установу охорони здоров'я.

Викладена процедура проведення огляду за допомогою індикаторної трубки «Контроль тверезості» є обов'язковою і відступати від неї працівник міліції не має права. Більше того, в такому ж процесуальному порядку мають використовуватися і всі інші технічні засоби, допущені до застосування для огляду на стан сп'яніння за погодженням з Міністерством охорони здоров'я та Міністерством внутрішніх справ України. При цьому правила технічної експлуатації приладу визначаються в нормативно-технічній документації підприємства-виготовлювача.

На жаль, індикаторна трубка «Контроль тверезості», яка перебуває на озброєнні міліції протягом багатьох десятиліть, за своїми технічними характеристиками вже давно застаріла, її використання постійно породжує конфліктні ситуації. А «інші технічні засоби», про можливість застосування яких для огляду водіїв на стан сп'яніння сказано в Інструкції, – це лише мрія працівників міліції, які здійснюють цей захід. Проте, вона може стати і реальністю, якщо органи ДАІ будуть оснащені такими, наприклад, технічними засобами для аналізу видихнутого повітря на вміст алкоголю, як прилад Alcotest 7410 німецького концерну «Dräger». Цей прилад одержав сертифікат затвердження Державного комітету України стандартизації, метрології і сертифікації, реєстраційне посвідчення Комітету з нової медичної техніки Міністерства охорони здоров'я України і був апробований ще в 1998 р. в підрозділах ДАІ ГУМВС України в м. Києві і

Київській області. За результатами апробації прилад було визнано дуже зручним, простим у використанні і надійним засобом виміру вмісту алкоголю у повітрі, видихнутому людиною. Шкода, якщо через хронічну нестачу коштів для більшості працівників Державтоінспекції його застосування для більш ефективної діяльності щодо забезпечення безпеки дорожнього руху так і залишиться нездійсненою мрією.

Список літератури: 1. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 4. Ст. 20 (із змінами та доповненнями). 2. Про дорожній рух: Закон України від 30 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 31. Ст. 338. 3. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. Додаток до № 52. Ст. 1122 (із змінами та доповненнями). 4. Дорожньо-транспортні пригоди: Статистичні дані УДАІ МВС України за 2000 рік. К., 2000. 5. Максимов В. Деятельности ГАИ – правовую базу // Соц. законность. 1990. № 8.

Надійшла до редколегії 27.02.2001

Л.Д. Варуни, викладач Нац. ун-ту внутр. справ

ФЕДЕРАЛЬНА ПОЛІЦІЯ КАНАДИ У БОРОТЬБІ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

Суспільство потребує поліції, кожна дія якої підтримувала б думку про розуміння нею своєї місії – служити суспільству, забезпечуючи його спокій, безпеку, не посягаючи на права слабших чи навіть безпорадних людей, так визначив роль поліції в суспільстві Кларк Р. [1, с.209].

Таку роль виконує поліція Канади, якій доводиться підтримувати правопорядок на досить значній території (10 провінцій та 2 території). За своєю підпорядкованістю і компетенцією поліція Канади поділяється на федеральну, провінційну, муніципальну.

Федеральна поліція (Королівська канадська кінна поліція – КККП), будучи унікальним поліцейським формуванням, вирішує завдання на загальнонаціональному рівні відповідно з законами та актами федерального уряду та на рівні провінцій.

Не кожна провінція Канади має власну поліцію. У більшості провінцій КККП виконує функції муніципальної та провінційної поліції на договірній (контрактній) основі, за винятком Онтаріо і Квебеку, і в 197 муніципалітетах в Атлантиці (на побережжі Атлантичного океану), преріях і регіонах Тихого океану. А всього поліцейським обслуговуванням за контрактом охоплено 652 географічні одиниці (місцевості) Канади [2, р.25].

Сучасний розвиток країни зумовлює живу зацікавленість до широкого кола питань, пов'язаних із здійсненням цілеспрямованої діяльності різних соціальних суб'єктів щодо зміцнення законності і правопорядку в країні, забезпечення охорони прав і свобод людини.

У відповідності з Конституційним актом 1982 року, ст. 15 (1), всі рівні перед законом і на підставі закону. Закон рівною мірою застосовується до всіх і всі мають право на захист з боку закону незалежно від раси, національного чи етнічного походження, кольору шкіри, релігії, статі, психічних чи